

спільноти та участь у них: проблеми теорії і практики: монографія / за наук. ред. А. А. Вознюка. Київ: Вид-во «Норма права», 2025. 324 с.

2. Ухвала Тростянецького районного суду Вінницької області від 01.05.2023 р., справа № 135/694/21. URL: <https://youcontrol.com.ua/catalog/court-document/110630983/> (дата звернення: 28.10.2025).

3. Д. Виговський. Окремі питання доцільності використання соціолектизмів кримінальної субкультури в тексті кримінального закону. *Університетські наукові записки*. 2020. № 3-4. С. 297-304.

4. Організовані злочинні групи в Україні: традиційне та типове (соціологічний нарис): кол. монографія / за заг. ред. О. М. Ярмаша. Харків: ХНУВС, 2002. 336 с. (рос. мовою).

Бойчук Василь Миколайович,

завідувач кафедри іноземної філології та бізнес-комунікацій ЗВО «Університет Короля Данила», кандидат філологічних наук, доцент

Бойчук Марія Володимирівна,

викладач циклової комісії української мови та літератури Відокремленого структурного підрозділу «Івано-Франківський фаховий коледж фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України», кандидат філологічних наук

**ІННОВАЦІЙНА ДИНАМІКА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ
МОВИ: МАСМЕДІЙНИЙ АСПЕКТ**

Мову розуміємо як складну, саморегульовальну і відтворювальну, різноструктурну систему лінгвальних знаків

(символів), що завдяки внутрішній організації та властивій онтологічній сутності постійно перебуває у стані прогнозованої динаміки та збалансованого поступу. Такі функційні характеристики дозволяють їй адекватно (не дзеркально, а креативно) реагувати на різноманітні зміни в позамовному середовищі. Власне, через когнітивну і номінативну аспектуальність природна мова є активним ментальним інструментарієм (медіатором) матеріалізації ономазіологічних процесів, які мають наслідком появу нових (чи переосмислених) сегментів матеріального й духовного світу.

Звісно, що бурхливі позамовні чинники, зумовлені критичними суспільно-політичними змінами, як-от: російсько-українська війна 2022 р., спричинили системні трансформації на лексичному рівні української мови, представлені, передусім, інноваційними одиницями різнотипної формально-семантичної організації і категоріальної належності, що утворені за наявними словотвірними патернами (моделями) чи є наслідком семантичних трансформацій згаданих мовних знаків.

Найвиразніше предметно-денотативна та семантико-функційна природа okazіональних (потенційно неологічних) утворень виявляється у мові масмедіа, зокрема українськомовних інтернет-видань, для яких характерна значною мірою своєрідна “номінативна безбар’єрність” та не надто «строгі» норми літературного слововживання.

Емпіричною базою дослідження є заголовкові комплекси інтернет-видання «Українська правда», включаючи тематичні рубрики «Європейська правда», «Економічна правда», «Життя» за час від початку війни.

Варто зазначити, що структурно-семантичні та стилістично-функційні характеристики інноваційної лексики в українській лінгвістиці досліджено доволі ґрунтовно у працях таких учених, як Ажнюк Б., Вокальчук Г., Карпіловська Є., Клименко Н., Колоїз Ж., Лисиченко Л., Стишов О., Тараненко О.

Не меншу увагу привертає цей феномен мови й у західній та світовій лінгвістиці (Зацний Ю., Дзюбіна О., Erleta T., Chaiuk T., Dunaievskia O., Zhou L., Sabine Arndt-Lappe, Angelika Braun, Claudine Moulin, Esme Winter-Froemel та ін.).

Аналіз інноваційних утворень, виявлених у заголовках інтернет-видань за період війни, чітко демонструє суттєве зростання тематичних груп мілітарної лексики (як новітньої, так і раніше пасивізованої військової термінології). Зазначимо, що мовленнєва адаптація неологізмів є настільки динамічною, що більшість носіїв мови вже сьогодні, перебуваючи значний період часу під пресингом інформації, військового характеру зокрема, можуть безпомилково кваліфікувати родові позначення (танк, літак, літальний апарат, далекобійний снаряд, гелікоптер, артилерійська установка, ракетний комплекс, ядерні торпеди, дрон, безпілотний літальний апарат, антидронна система тощо) і співвідносити їх з відповідними власними назвами: *Leopard, HIMARS, Gepard, ATACMS, Caeser, Gripen, Harpoon, StormShadow, L-70, GLSDD, Challenger, RCH-155, Patriot, AS-90, SAMT/P, GM-200, F-16, F-35, J-XCD, Bradley, Abrams, Leclerc, Zuzana, Archer, Brimstone, Sea King, Stryker, Senator, Sea Sparrow, Vampire, Starlink, FPV, Javelin, БПЛА, СУ-24, РСЗВ, Богдана, САУ, С-300, Rheinmetall, Kentauros*, а також *байрактар, герань, дронар, пелюстка, кинджал, іскандер, дрон, Посейдон, Орлан, Бук, Град, Ураган, Азов* та ін.

Структурно проаналізовані інновації поділяємо на 2 групи – монолексемні та полілексемні. Перші – це цільнооформлені окремі слова, другі – вільні чи зв'язані словосполучки.

Опрацювання неологізмів засвідчує більшу кількість полікомпонентних одиниць: *літакова коаліція, гібридний трибунал, нічне сафарі, онлайн-саміт, броньований кулак, Велика четвірка, зернова угода, зернова ініціатива, фабрика тролів, літаюче таксі, великий наступ, нецукровий діабет, ловець шахедів, патріотичні свічки, культурні ваучери, рейкові*

партизани, танковий саміт, весільні дрони, санкційне досьє, календар посадок, фейковий добробат, батальйон Монако, інтеграційний Рамштайн, весняні посадки, агенти проникнення, бункерний дід, воєнна економіка, марафон чесності, електоральна мобілізація, слуга будинку, вибухові подарунки, цінитель нерухомості, золоті паспорти, бразильський Трамп, убивця авіаносців, революція кіберзахисту, колаборанти в ряді, бойові комарі, ядерна тріада, корейський варіант, цифрове піратство, ялинка незламності тощо.

Як засвідчує аналіз, монолексемні неологізми найчастіше належать до класу субстантивів з категоріальним значенням предметності, а полілексемні одиниці знаходять своє вираження здебільшого у формах атрибутивного словосполучення. З огляду на семантико-дериваційні характеристики сучасних інновацій продуктивними засобами у процесах найменувань є також семантичний зсув, вторинна номінація та морфологічний спосіб словотворення.

Список використаних джерел

1. Стишов О. А. Українська лексика кінця ХХ століття: (на матеріалі мови засобів масової інформації). 2-ге вид., переробл. К.: Пугач, 2005. 388 с. 3.
2. Чемеркін С. Г. Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси. К., 2009. 240 с.